

TELEGRAFUL ROMÂN.

Apare Marția, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL:

Pentru Sibiu pe an 7 fl., 6 luni 3 fl. 50 cr., 3 luni 1 fl. 75 cr.
Pentru monarhie pe an 8 fl., 6 luni 4 fl., 3 luni 2 fl.
Pentru strălănătate pe an 12 fl., 6 luni 6 fl., 3 luni 3 fl.

Pentru abonamente și inserțiuni a se adresa la:

Administrațiunea tipografiei archidiecezane, Sibiu, strada Măcelarilor 47,
și la expedițiunea de inserțiuni Haasenstein & Vogler în Viena, Praga, Budapesta etc. etc.

Correspondențele sânt a se adresa la:

Redacțiunea „Telegrafului Român”, strada Măcelarilor Nr. 37.
Epistole nefrancate se refușă. — Articuli nepublicați nu se înapoiază.

INSERTIUNILE:

Pentru odată 7 cr., — de două ori 12 cr., — de trei ori
15 cr. rëndul cu litere garmond — și timbru de 30 cr. pentru
fie-care publicare.

Sibiu, 5 Februarie

Un simțământ îndoit trebuie să cuprindă inimile Românilor acum când știu ceea ce a respuns Maj. Sa deputațiunei reprezentanților bisericeii gr. or. române din Transilvania și Ungaria: un simțământ de bucurie și totodată de întristare.

De când Românii din Ungaria și Transilvania au avut norocirea a veni sub sceptrul Habsburgilor, au avut parte de o tratare mai omenească. O spunem aceasta, cu bucurie, pentru că ori și care Român se bucură când cugetă că sub sceptrul habsburgic i s'a ușurat soarta; de altă parte însă trebuie să necuprindă întristare, pentru că un popor cum este cel maghiar, după o conviețuire de peste nouă seculi cu Românii și după ce nu odată, au avut ocaziune a simți și cunoaște virtuțile poporului nostru, în loc să urmeze indigitațiilor etnografice tot mai are oameni, care și bate capul cu utopii stricicioase și lui și nouă.

Bunătațea dela Habsburgi încă n'a venit toată de odată. A trebuit un secul și jumătate până și-a croit o cale mai largă, încât să fie simțită de Românul însetat de dreptate. Și astăzi de câte ori se ivesce vre-o asuprire nouă privirile sânt țintite la ceea ce va dice monarhul.

Nici nu era cu putință ca bunătațea să vină de odată.

Constituțiunile țerilor monarhiei locuite de Români erau părtinitoare unor clase de oameni până la egoismul cel mai extraordinar, cu deosebire în Transilvania.

Românii aveau și ei clasă privilegiată din sinul lor. Dară partea mai avută și mai desceptată, jeloasă de privilegiile ce i le-a dat constituțiunile, a părăsit trupina din care a răsarit, și s'a alipit de cea a poporului care în decursul timpului s'a știut face popor domnitor; partea mai sâr-

racă și neluminată, care era ținută în întunec și nu și cunoșea adevărata pozițiune, nu era decât o pepinerie de desnaționalizare succesivă, sau un stafagi decorativ la aducerea legilor impilătoare pentru frații condamnați, fără vină la robote și la servitute. Dicem fără, vină, căci un popor, care a dat din sinul sen atâta lume meritată pentru patrie, care a luptat pentru apărarea și susținerea patriei sute de ani, încât domnitorii înșiși au fost constrinși a distinge atâta lume de român cu drepturi nobilitare, n'a putut fi vrednic de o pedeapsă așa de aspră, în cât pre lângă robote și servitute să fie tolerat numai până la buna plăcere, cu biserica și naționalitatea sa. Și cu toate aceste seculul al XIX, așa numit al luminii, a aflat patria noastră în împregiurări de aceste, în împregiurări, cari pentru Român fermureau chiar și modul traiului de toate țiilele.

Dar toate aceste și au avut isvotul în timpurile feudalismului, timpuri când nu tot omul putea să aibă drepturi omenești. Cu alte cuvinte, asemănând ductul timpurilor acela cu cele de mai încoace, barbarismul s'ar părea escusabil și încă tocmai pentru că era născut în barbarism.

Când lumina civilizațiunei moderne a început a și întinde rațele și asupra patriei noastre a fost o bucurie generală și între Românii dintre Tisa și Carpați; cu atât mai dureroasă a fost desamăgirea când au băgat de samă, că se începe o luptă care nisuesce a substitui feudalismului maghiarismul.

Lupta aceasta a avut urmări fusteste. Ea a inveninat libertatea proclamată la 1848, a născut urmările de tristă aducere aminte și în mare parte are a i se atribui, că nici astăzi nu ne vedem patria aședată în tigna ei, în tigna, din carea cu linisce sufletească și luând din prisosul material al cetățenilor statului să caute de toate

instituțiunile cari face libertatea bine înțeleasă, în sinul cărei să se desvoalte o prosperare generală.

Ceea ce n'a succed, mactimei Kossuthiane: „Minden ember legyen ember és magyar (Tot omul să fie om și maghiar)” ni se prezentează astăzi, după treideci de ani, în formă de proiect de lege, în puterea cărui, în timp de șase ani de țile, cel mult, în toate scoalele elementare și populare ale naționalităților nemaghiare, prin urmare și ale Românilor, să se propună limba maghiară. Scopul? Nu ni'l spune proiectul, dară ni'l spun destul de clar interpretatorii oficioși, cari spun fără nici o rezervă: „ca în viitoriu numai acei cetățeni ai Ungariei să fie fericiți, cari nu numai după nume, dar și după limbă vor fi Maghiari!”

Destulă cauză dară de ase umplé inimile a trei milioane de Români de întristare, când își vedă amenințate limba și naționalitatea lor din acea parte, carea ar trebui să lucre din toate puterile pentru spriginirea și promovarea desvoltării elementului român.

Destulă cauză de a se umplé de întristare inimile cetățenilor Români din Ungaria, când ved, că după ce succesive li se detrag mijloacele de cultură e rezite dela alte guverne, la a căror fonduri de altmintrea contribuie și ei, guvernul ung. actual mai vine cu un nou proiect, ca să stingă și cea de pe urmă flacăra a speranței ce am nutrit totdeauna, că și noi sântem îndreptățiti a ne bucura de ocrotirea sa părintească.

Dar iată tronul, de la care neau venit mângăiere și ușurări în seculul trecut și în cel de față, cătră acela se îndreptară privirile și de astădată și dela înălțimea aceuia au resonat mângăitoarea voce, că „va învrednici obiectul” întristării noastre „unei mature aprețări” și dă espreșiune speranței, că nuse vor aduce din partea legisla-

tivei astfel de hotăriri, care ar pute causa ingrigiri temeinice și ar fi în stare să turbure pacea și buna înțelegere între deosebitele naționalități ale țerei.

Scim prea bine că tronul în obiectul din cestiune este numai un factor constitutiv al legislațiunei unguresci. Am amintit, nu mai departe, decât în rëndul trecut, că, după presemnele ce se ved din presa maghiară, obiectul acesta va întâmpina greutăți. Cu toate aceste bucuria trebuie să încăldească inimile noastre, când vedem că de acolo, de unde ne-au venit și până aci mângăierile și ușurările noastre, și astăzi strălucesc rața mângăierii.

Mărturisim, că apăsarea simțământului îndoit nu este încă cu totul prăvălita de pe pepturile noastre. Lucru firesc! Procesul nostru național este încă în decurgere. Judecătorii lui au să cerceteze încă cauza și apoi să aducă sentența.

Pe lângă rața mângăierii de sus însă ne mai încăldește și o altă bucurie, bucuria, că apărătorii causei: arhieriei noastre, fruntașii clerului și poporului nostru credincios, au luat cauza noastră atacată în mâinile lor spre a o apăra până la cele mai înalte locuri. Până putem compta la apărătorii nostri, cauza noastră, și dacă n'ar reeși de astădată învingătoare, nu o ținem, nu o putem ține perdută. Apărătorii ei se vor afla și în viitor la înălțimea misiunei lor. Ei vor sci, că cauza aceasta este cauza unui popor de trei milioane de suflete, este a patriei, este a misiunei culturale în sud-ostul Europei. Causa, o repețim, de astădată se poate perde, dar ea este totdeauna apelabilă, pentru că în prescripțiune, până este viu poporul ce reprezintă, nu cade nici odată.

FOIȚA.

Povestea despre Tolpa țiganul și Stefan-Vodă Cel Bun și Mare.

(Sfârșit).

Toți tăcură molcum, când auțiră de o așa grea poruncă. Înșuși pâr-călabului i se încleștă gura. El scia, ca și toată lumea, că împrotiva poruncii lui Vodă nu era chip de a sta. Bieții flicăi se cam codea. Vêdând Tolpa sfiala flicăilor, adaoase:

Porunca Măriei Sale lui Vodă mai dice, că cine se va împrotivi celor glăsuite într'această carte domnească, să mănânce la spete o sută de toege tot de cele sărate, petroase și îndesate.

Flicăii care nu prea aveau poftă de așa mâncare, puseră mâna pe jupânul pâr-călab, îl întinșeră la pământ și i deteră cincideci de bețe bune. Pâr-călabul suferi și nu țise cărc.

Vedă bine, că n'avea ce dice dacă odată Vodă poruncise.

Apoi Tolpa îi țise:

„Aceasta este, jupâne pâr-călab, ca se te înveți minte altă-dată a mai asupri pe acești sêrmani și nemernici; Vodă nu poate suferi să se facă nedreptate în țara lui, și să se schinguiască bunii locuitori ai acestei țeri.”

Totuși pâr-călabul nu se putea dumeri cum de să cadă asupra lui o așa de aspră urgie domnească, el sciindu-se credincios și supus domniei.

Nu mai cuteza multă vreme să vie la curtea domnească, temându-se de a da ochi cu figura cea cruntă a lui Stefan-Vodă când era amărit pe cine-va.

Trecu ce trecu și trebile îl siliră în cele din urmă, să se infățiseze Domnului seu. Veni deci cu frica în sin, la curte și se arêtă lui Vodă.

Acesta, cum îl vêtă, îi țise zimbind și cu fața senină:

„Bine ai venit, pâr-călab, ce mai veste de prin țară? De mult e de când n'am mai dat cu ochii de tine. Au doară te-ai mândrit”.

„Umilita slugă a Măriei Tale a fost tot-deauna supus poruncilor. Și nu cred să te fi îndoit de credința ce totdeauna ți-am arêtat,” răspuse pâr-călabul.

„De unde îți vin ție pâr-călab, așa gânduri străine cugetului meu? Eu totdeauna te-am cinstit, și dreptul lui Dumnezeu, n'am avut să mă căesc de aceasta nici odată.”

Auțind versul cel dulce al graiului domnesc, pâr-călabul mai prinse puțină inimă și se încumêtase a dice:

„Pecat de Dumnezeu, Măria Ta, să-ți arunci urgia cea aspră unui slujitor credincios, să faci să se necinstească cărunțea unui slugitor supus fără să-l fi judecat mai întâi, sciindu-te totdeauna drept”.

„Ce sânt aceste care le spui tu, pâr-călab?” îi țise Vodă plin de mirare și perindu-i seninătatea de pe față.

Pâr-călabul înțelese, că trebuie să se fi jucat vr'o drăcie în istoria aceasta și răspuse:

„Iată, iată, Măria Ta, cum am

suferit o pedeapsă pe nedrept.” Și spuse tot ce i se întâmplase cu Tolpa.

Când auțiră Vodă de una ca aceasta, mânia i se urcă pe față. Ochii îi scăpărau de supărare. El țise:

„Mișelul! Va se țică el m'a amăgit când mi a cerut iscălitura sub acele cuvinte fie voia ta, prefăcându-se a nu sci Tatăl nostru. Nemernicul! Nu mai este vrednic a vedea fața mea. Să se spânzure!”

Bietul Tolpa, de cum vêtă-se pe pâr-călabul, că venise la curte, se ținea după urma lui să vadă ce are să se întâmple. Când pâr-călabul intrase la Vodă, Tolpa se tupilase la ușă și asculta. Iară când auțiră groaznicele cuvinte ale lui Vodă, se făcă nevedut.

Îl căutară slujbașii să pue mâna pe dânsul; dară el parcă intrase în bortă de șerpe. Tolpa nu e nicăiri. Se trimise numai decât oameni în urma dositului de Tolpa.

El bietul, la cine să năzuiască, unde să și caute adăpost, unde să se ascundă de mânia lui Vodă? Într'o clipă mii de gânduri îi trecură prin cap. În cele din urmă se socotî că

Reprezentatiunea

deputatiunii romane greco-orient. in cauza proiectului de lege pri-
vitoriu la introducerea limbii ma-
ghiare in scoalele populare.

Maiestatea Ta ces. si apostolico-regeasca!

Preagrafiusul nostru Domn!

Biserica gr. or. romana din Un-
garia si Transilvania a dovedit intre
toate impregiurările in mod atât de stră-
lucit credința sa neclătită și devotamen-
tul către înaltul tron al Maiestatei Tale,
in cât această virtute de cetățeni stră-
moșească a întimpinat totdeauna prea-
înalta recunoaștere.

Și acuma când această biserică
prin episcopatul subscris și deputați-
unile consistorielor îndrăsnesc a se
apropia de adreptul de preainaltul tron
al Maiestatei Tale într-o cauză, care a-
tinge nu numai interesele sale esen-
țiale, ci una dintre condițiunile prin-
cipale ale prosperării patriei noastre, —
este de acea convingere, că prin aceas-
tă procedere inspirată de cele mai
loiale simțăminte își implinesc deto-
rința sa adănc simțită față cu prea-
înaltul tron al Maiestatei Tale și față
cu iubita noastră patrie.

Causa care ne silește la acest
pas precugetat cu toată serioșita-
tea, este acea dispozițiune ce se in-
tenționează a se aduce prin legislați-
une pe terenul instrucțiunii peste tot,
prin urmare și pentru scoalele noastre
popolare confesionale, care dispozițiune,
ori cât i s'ar aproba scopul, totuși in
executarea practică se arată păgubi-
toare pentru cultură, iar din punct
de vedere pedagogic chiar cu nepu-
tință, de altmintrelea in rezultatele ei
este astfel, încât între impregiurările
naționalităților patriei la efectuarea de
o parte va pute avea de urmare
o procedură escesiv zeloasă, iar de
altă parte din punct de vedere al
intereselor naturale și instinctive ale
naționalităților va pute produce numai
jaluzie, neîncredere și o deosebită in-
străinare nu numai la credincioșii bi-
sericeii noastre, ci și între celelalte na-
ționalități nemaghiare; o impregiurare,
care tot deauna, dar cu deosebire in
situațiunea politică de astăzi, încă nu
destul de limpede, ușor ar pute slăbi
concordia frățească atât de mult do-
rită între popoarele patriei și alipirea
patriotică de interesele statului, iar
respectivei dispozițiuni dietale înseși
i-ar împede ca seau chiar ar para-
liza scopul arătat.

Noi adecă din declarațiunea fă-
cută ocașionalmente de ministrul ung.
de culte și instrucțiune publică al
Maiestatei Tale in dietă și mai in urmă

din comunicările foilor am venit la cu-
noscință, că numitul domn ministru are
de cuget a ascerne dietei un proiect de
lege, conform căruia in termin d-
șese ani dela intrarea in viață a adu-
cândei legi are să se introducă limba
maghiară ca obiect de învățământ ob-
bligat peste tot in toate scoalele po-
porale elementare seau superioare cu
acel scop: ca prin aceasta să se dea
ocasiune fiă-cărui cetățan a și însuși
limba magiară, ca limba statului; așa
dar, prin proiectul de lege se inten-
ționează, ca însușirea limbii maghiare
să se mijlocească prin instrucțiune in
scoalele populare elementare.

N'avem nimic de a observa, ca să
se dea cetățenilor statului după pu-
tință ocașione, de a învăța limba ma-
ghiară, ca limba statului, cu toate că
legea esistență de naționalități, res-
pective dreptul asigurat naționalită-
ților la întrebuintărea limbii lor, și
preste tot referințele etnografice ale
patriei nici pe departe nu justifică ne-
cesitatea generală de a învăța limba
maghiară: dar pentru învățarea limbii
maghiare proiectul de lege face astfel
de dispozițiuni, față cu cari, — deși
am fost cu mare stimă către vederile
de altmintrelea înțelepte ale guvern-
ului Maiestatei Tale, — sântem siliți a
ne exprime convingerea, că acele di-
spozițiuni nu sânt nici de cum in stare
a corespunde scopului propus.

In privința aceasta îndrăsnim in-
ainte de toate a face preaumilita ob-
servare, că legea de instrucțiune pre-
scrie pentru scoalele populare atâtea
obiecte de învățământ, neapărat de
lipsă pentru clasa de jos a poporului,
a căror învățare in limba maternă a
scolarilor ocupă cu deseversire întreg
timpul otărit in lege, așa încât afară
de obiectele deja prescise a mai in-
văța, fie in mod teoretic fie și numai
mod practic, încă o altă limbă cu to-
tul necunoscută elevului in acea mē-
sură, precum o cere scopul proiectu-
lui de lege, abstrăgând dela fragedi-
mea minții copiilor, lipsesce cu totul
timpul fizic recerut.

Dacă însă cu toate acestea se in-
tenționează, ca in scoalele elementare
din comunele bisericesci, cari nu pri-
cep limba magiară, să se învețe aceas-
tă limbă și elevii se și-o însușească cu
rezultat in vorbire și scris, nu rămâne
alt modru practic decât, neglijându-
se obiectele de învățământ, deja pre-
scise de lege și neapărat necesarie
atât in viața publică, cât și pentru
ulterioara perfecționare, — să se in-
trebuinteze toată durata anilor de
scoală pentru instruirea practică a lim-
bii maghiare, carea in viața publică
nu este neapărat de lipsă pentru toți,
și încă cu suprimarea întrebuintărei
limbii materne proprie și a desvoltă-

Sărmenul Tolpa, mare trebuie să-i
fi fost groaza când a audīt porunca
ce am dat s'el spânzure. El n'a mai
acceptat până să mai vie gâdea a'l
mai da și pe dēnsul de osteneală, ci
'și a făcut samă singur. Imi pare rău
de el. De ar mai trăi încă, l'ași erta
de moarte.

N'apucă să mai facă trei pași și
Tolpa țup! in urma lui Vodă. Cum îi
audī vorbele cele milostive el se des-
legă iute și sări jos din pom. Stefan
întorcându-se îl vėdū cu capul la pā-
mēt. Iară Tolpa strigă:

"Fie voia ta."

Bine că barim de frica spānzurā-
torii ai învățat Tatăl nostru. A-
tunci mai prins cu iscălitura; acum
cu cuvētul. Dară să nu cutezi a mai
face vre-o blăstēmăție, că nu vei scā-
pa cu voia sau fără voia nu sciu cui.

Era glumeț Stefan Cel Mare câte-
odată, și îi plăcea a asculta și glumele
nesărate și nezămuite, erau oropsite;
și cei de prin pregiurul lui nu prea se
jucau cu focul fără să se pârlească.

"Convorbiri lit."

rei puterilor intelectuale ale scola-
rilor.

Nu putem presupune despre gu-
vernul Maiestatei Tale, că ar voi să e-
sopăreze învățarea limbii maghiare in
modul acum arătat, căci prin aceasta
s'ar jertfi scopul instrucțiunii populare
interesului forțat al învățării limbii,
și in sfērșit toată învățarea acestei
limbi in scoalele populare din comune
nemaghiare n'ar avē alt rezultat decât,
că scolarii de limba nemaghiară după
o trudă îndelungată ar pute ici colea
să rupă câte un cuvēt maghiar, ame-
stecându-l cu elemente din limba sa
proprie maternă, pe când nu și-ar
pute însuși nici chiar elementele cul-
turei, corespunđitoare necesității reale,
er eșind din scoală curēnd ar uita cu-
noscințele defectuoase, câștigate cu
mare încordare, ale limbii maghiare,
ceea ce se poate documenta cu nenu-
merate exemple din viața practică.

De altă parte nu tragem la in-
doială, că pentru însușirea limbii ma-
ghiare se pot face unele pregătiri
chiar și in scoalele populare elemen-
tare, la nici un cas însă nu in estin-
dere pretinsă de proiectul de lege
din cestiune pentru scopul arătat, ci
simplu prin învățarea limbii in scris
și cetit și deprinderi practice de lipsă
spre acest sfērșit. In privința aceasta
și până acum s'a purtat grige după
putință, încât adecă prin dispozițiuni
urmate din indemnul propriu al or-
ganelor noastre autonome fără nici un
impuls din afară s'a introdus in scoa-
lele populare mai bine organizate nu-
mitele pregătiri in măsură aplicabilă,
fără neglijarea obiectelor celor mai
de lipsă de învățământ.

Cu totul altmintrelea sânt de a
se considera scoalele confesionale su-
perioare și mai ales Institutule peda-
gogice, in care așa dară se pot lua
treptat mēsurī mai ample pentru in-
vățarea limbii maghiare; dar și in pri-
vința aceasta stăruința autorităților
scolare ale bisericeii noastre autonome
numai ar cresce, dacă, pe basa legi-
lor esistente, fără nici o dispozițiune
mai nouē din partea legislativei, a-
ceste autorități libere de ori-ce influință
din afară vor pute lua spontan din
timp in timp dispozițiuni corespun-
đitoare postulatelor culturale.

Ce privesce introducerea limbii
maghiare ca obiect obligat de înv-
țământ in scoalele confesionale nema-
ghiare, sântem siliți, pe lângă amin-
titele pedeci neînvingibile pedagogice
a mai aduce inainte in această pre-
aumilită reprezentatiune încă o impreg-
iurare foarte dureroasă, care, stând
in legătură cu proiectul de lege din
cestiune, nu se poate după noi a nu
fi luată in considerațiune. Este sciut, că
opiniunea publică din patria noastră,
care se exprimă in viața publică și
in presă, ca și in dietă, solicează ne-
înterupt astfel de dispozițiuni legis-
lative și administrative, cari sânt cua-
lificate a duce la maghiarisarea cetă-
țenilor de naționalitate nemaghiară.

Această nisuință a elementului
maghiar, manifestată atât de viu, încă
de mult a produs îngrigiri între cre-
dincioșii bisericeii noastre, cari și tem
limba și naționalitatea lor; și de oare
ce biserica noastră are caracter na-
țional, proiectul de lege, obiectul es-
punerei noastre, între credincioșii bi-
sericeii noastre, chiar și numai audin-
du-l, a mărit într'atâta amintita îngrig-
ire, încât ei reprivind la încercările
analoage, întreprinse cu vre-o câte-va
deci de ani inainte, se tem, că pro-
iectul din cestiune este pe terenul le-
gislațiunei un nou început al nisui-
țelor, cari aveau de scop a duce in
îndeplinire cu tot prețul maghiarisa-
rea și cari in decursul desvoltărilor
ulterioare pot lua direcțiunea, prin
carea întrebuintărea liberă de până a-
cum a limbii noastre naționale in
viața publică, in comunele și biseri-

cele noastre, încetul cu încetul să se
eschisă cu totul.

Nu ne simțim chieamați a ne de-
mite in prea umilita noastră repre-
sentatiune prezentă la desfășurarea,
că in cât poate fi salutar sau din con-
tră păgubitoriu pentru interesele pa-
triei, a se propune maghiarisarea pa-
trii, dar după ce din mai multe părți
scop, dar după ce din mai multe părți
nu fără ori ce aparență de adevēr, se
atribuie proiectului de lege din ces-
tiune un astfel de scop, ne ținem de
datorință patriotică, ori, unde va pute
străbate vocea noastră, a declara, că
credincioșii bisericeii noastre române
n'au nici o antipatie către limba ma-
ghiară, dar se alipesc de limba lor și
de caracterul lor național cu atâta
tenacitate, încât e curată imposibili-
tate ai desbrăca de dēnsele.

Dacă proiectul din cestiune n'ar
avē in sine nici chiar aparența incli-
nării de maghiarisare, de sigur in pri-
vința eventualei executări s'ar urma o
astfel de procedură, carea ar produce
între elementul maghiar și nemaghiar
in loc de concordie frățească atât de
necesară numai amărăciune reciprocă,
din cas in cas o ar potența, și in fine
ar avē numai urmări periculoase pen-
tru interesele patriei comune. In pri-
vința aceasta doară va fi de ajuns a
ne provoca in general la esperințele,
pre cari a le specifica acum, cu pri-
vire la serioșitatea situațiunei, nu ne
dimitem, cari însă fără indoială dove-
desc, că in timpii din urmă s'au fă-
cut din partea organelor administra-
tive încercări peste marginile lezei,
respective s'au aplicat chiar ordina-
țiuni obligatoare in favoarea limbii
maghiare, și astfel de transgresiuni se
practicesc cu toată vehemența cu
deosebire din partea acelor organe
administrative, cari stau in nemijlo-
cita apropiere de popor.

Dacă luăm in privire mai de a-
proape singuraticile dispozițiuni ale
proiectului de lege, cu care sântem si-
liți a ne ocupa in preaumilita noastră
reprezentatiune, ne oprim la acel punct
mai ales, care in privința învățătorilor
afători in funcțiune dispune, ca ace-
știa in decurs de șese ani să fie detori
într'atâta a și însuși limba maghiară, in-
cât să și poată justifica cualificați-
nea, de a o propune „pre acea“, prin
depunerea unui examen, și numai pen-
tru învățătorii trecuți peste cincideci
de ani ai etății concede exceptiune, și
incă astfel, ca in privința casurilor
escepționali, înțelegându-se între ace-
știa și învățătorii confesionali, numai
ministrul de culte și instrucțiune pu-
blică poate decide.

Abstrăgând dela partea ultimă a
acestei dispozițiuni, care taie drept in
autonomia bisericeii noastre, peste tot se
vede, ceea ce și de altmintrelea după pă-
rerea noastră caracterizează întreg pro-
iectul de lege, că adecă acesta nu se poate
executa; căci se știe că, pentru a nu
ne provoca la alte scoale confesionali,
in provincia noastră metropolitană pe-
ste tot, și in special in acelea părți,
unde limba maghiară nu este in us la
popor, o insemnată, ca să nu țicem o
preponderantă parte a învățătorilor in
funcțiune, după impregiurările de până
acuma, sau nici decum sau prea puțin
sciu limba maghiară, așa încât aceștia
nu sânt capabili de a propune limba
maghiară, cu atât mai puțin, după cum se
vede a se intenționa prin cuvintele pro-
iectului de lege „in aceea“ (azon valō)
a propune obiectele in limba maghiară.
La aceasta se mai adauge încă și acea
tristă impregiurare, cumcă învățătorii
peste tot plățiți de către seracele no-
stre comune bisericesci, au mai fără
escepțiune un salariu anual in pro-
porțiune atât de mic, încât cu acela
abia și pot implini lipsele de toate
dilele, ci pentru a și susține casa sânt
siliți a întrebuinta timpul liber pen-
tru alte ocupațiuni de câștig.

Dela astfel de învățători, a căror
număr, durere, la noi este mare, nu

scăpare nu e decât in grădina lui
Vodă. Acolo scia el nesce culcușuri
unde nu l'ar fi putut găsi, țiva in
amiada mare, dară încă mi-te noaptea.
Se strecură fără a fi vădūt de cine-va
și se pitī într'una din cele ascundători.

Inima lui Stefan iară se deschise
seninătatea iară se urca pe fața lui.
Veđi că Stefan-Vodă avea mai multe
ciasuri bune decât rele. A doua ții
cătră sară, eșind să se mai rēcorească
de zăduful țilei, intră in grădină sin-
gur, singurel, cum avē el obicei
când avē de cetit cărți de pe la im-
pērați și crai.

Tolpa vėdēndu-l că are să treacă
tocmai pe unde se afla el, se urcă ca
o-măță într'un mēr, legă brēul cu un
capēt de o ramură a pomului, iară
cu celalalt capēt se legă de subsuori,
și se lāsă a-i bālăi picioarele in vēnt.
Astfel era atērnat printre frunđișul
pomului.

Trecēnd Vodă pe potică, și arun-
cându și ochii asupra pomului, vėdū
pe Tolpa spāndurat. Inima Măriei
Sale se induoșă, și părăndu-i rău de
porunca ce dase in țiva trecută țise:

se poate pofii, ca să-și iee timp de a mai învăța limba maghiară, — ceea ce și între cele mai bune impregiurări nu se poate numai prin diligență privată a se ajunge; — prin urmare purcedând din acest proiect de lege pentru ei n'ar rămâne alta îndărăpt, decât că, dacă n'au ajuns al cincidecilea an al etății, să fie amovați din postul lor; dar apoi în asemenea cas nu ne putem închipui, cum s'ar puté suplínii locul învățătorilor amovați prin alții capabili, pe când este știut, că asemeni capabili învățători abia sânt în numărul cerut, iar a improvisa învățători capabili este cu imposibilitate, mai ales pentru stațiuni, unde nu este asigurată învățătorului nici chiar pânea de toate zilele.

Înainte de a se fi făcut proiectul de lege asupra instruițiunii publice la anul 1868, — ministrul de atunci al cultelor și instruițiunii publice de pie memorie, pentru consultarea și discuțiunea obiectului din cestiune, a convocat anchetă, în care a chemat esperti și din partea tuturor confesiunilor pe calea autorităților respective bisericesci. Adênc ne pare rău, că cu abatere dela procedura urmată atunci în cazul present nu s'a dat ocaziune autorităților noastre bisericesci spre a și da opiniunea asupra proiectului de lege de o însemnătate atât de mare și ponderoasă, care dacă se întempla, probabil că biserica noastră n'ar fi venit în acea pozițiune neplăcută, ca să fie silită a se întoarce la prea'naltul tron al Maiestății Tale cu îngrijirile ce provin din acest proiect de lege, care după părerea noastră nu e oportun.

După ce nu ne putem măguli cu acea speranță, că am puté împedeca primirea acestui proiect de lege, a cărui neoportunitate și neexecutabilitate o am aratat-o mai sus, în cazul când acela s'ar înainta la corpul legislativ: ne ținem de datorință patriotică, pe lângă esprimarea din nou al omagiilor noastre de supuși și de credință nestrămutată a veni la Maiestatea Ta cu acea preaumilită rugare, ca în interesul culturai publice și a liniscei interne a popoarilor să Te înduri a denega prea'nalta aprobare prealabilă acelu proiect de lege.

Cari dealtmintrea recomandându-ne biserica în prea'nalta grație și îngrijire părintească, de carea tot-deauna cu adêncă mulțămîită s'a bucurat, sîntem cu cel mai deplin și profund omagiu, Ai Maiestății Tale.

Viena, la 12 Februarie, 1879.

credincioși supuși

Corpul episcopesc și deputațiunea consistorielor eclesiastice ale bisericei greco-orientale române din Ungaria și Transilvania.

(Subscriși: Miron Romanul archiepiscop și metropolit, episcopii și deputațiunea).

Revista politică.

Sibiu, în 5 Februarie.

Pășirea resolută a Românilor din Austro-Ungaria față de maghiarizarea învățămîntului a provocat un vifor cumplit în presa maghiară. Începînd dela opoziționalul „Pesti Naplo“ până la cea din urmă foaie guvernamentală, toți și toate strigă cu gura mare contra Românilor. Se înțelege că frasa obicinuită și tocită despre „dacoromanism“ se variază în toate melodiile.

„Pester Lloyd“, vorbind despre acest pas al Românilor într'un articol ce cuprinde două coloane, o declară simplu de o impertinență, a merge cu astfel de plânsori la Maj. Sa și ai da Maj. Sale sfaturi cum are să procedă față de consilierii sei constituționali. Acest diar află chiar cruțarea și afabilitatea cu care s'a primit deputațiunea română de Maj. Sa de ceva

extraordinar. „Este speranță“ sfêrșesce „Pester Lloyd“, „că respunsul în ca u s'a va resulta cu atât mai aspru și mai hotărîtor, cu cât a fost el prealabil în formă mai domol.“

„Pesti Naplo“ amenință dicînd: „Vom vedé în curênd: a căruî cuvênt valorează la curte mai mult, a lui Coloman Tisza sau a episcopilor români?“

„Ellenör“, organul ministrului-prezident Tisza susține „că proiectul de lege pentru introducerea limbei maghiare în scoalele confesionale corespunde dorinței opiniunii publice (? R.) și interesului limbei statului. Aceasta dorință și acest interes se va realiza fără nici o privire la machinațiunile episcopilor români.“

„Hon“ nu și poate esplica pentru ce atîta sgomot, căci însa-și deputațiunea românească o spune în representațiunea sa, că Români au introdus în scoalele lor limba maghiară; nici amintitul proiect de lege nu intenționează alt-ceva.

„Alföld“ într'un ciclu de articoli, care nu l'a sfêrșit încă, crede că va fi bine să ne înțelegem cu Români se vedem ce voiesc?

În Viena s'a sfêrșit după multe și îndelungi dureri crisa ministerială. Ministeriul vechiu s'a reactivat, afară de principele Auersperg și Dr. Unger. Dr. Unger fî decorat cu crucea mare a ordinului Leopoldin. Dr. Stremayr nu s'a făcut ministru president ci numai conducătorul consiliului ministrilor. Ministeriul de interne l'a primit contele Taaffe. Noul ministeriu se va întruni astăzi cu ministeriul unguresc într'o conferință pentru a se înțelege de spre proiectele ce au a se așterne delegațiunilor.

Cestiunea de Arab-Tabia se află în același stadiu, care l'am schițat noi în Nr. trecut. Trupele române țin fortul ocupat.

„Monitorul oficial“ din Petersburg publică un manifest al împăratului datat din 15 l. c. cu privire la ratificarea păcei definitive cu Poarta și la mandatul esmis pentru reîntoarcerea trupelor.

O notă a ministrului president Wadington urgează deslegarea cestiunii grecesi pe basa hotărîrilor congresului. Poarta trimise comisari cu mandate estinse.

Deputațiunea română la Maiestatea Sa.

Conducătorul deputațiunii, archiepiscopul și metropolitul Miron Romanul, predând petițiunea s'a adresat cătră Maj. Sa cu următoarele cuvinte:

Majestate imperială și apostolică regală! Prea grațioase Doamne! Episcopatul bisericei române greco-orientale din Ungaria și Transilvania însoțit de deputațiunile consistoriilor diecesane respective îndrănesc în interesul culturai generale a credinciosilor nostri, corespondătoare trebuințelor reale, a se presenta cu devoțiune omagială înaintea Prea Înaltului Tron al Maiestății Voastre cu cea mai umilită rugare: Majestatea Voastră să Vê îndurați a denega prea grațios Prea Înalta sancțiune prealabilă proiectului de lege, pregătit deja de Prea Înalt al Vostru guvern și țintitoriu la introducerea obligatorică a limbei maghiare, ca obiect de învățămînt în scoalele elementare, cu atât mai mult, cu cât eventuala executarea unei astfel de legi n'ar întemplina numai pedeci neînvîngibile ci ar conturba liniștea internă a credinciosilor nostri, zeloși de limba și naționalitatea lor.

Îndrăsnind în privința aceasta a presenta Maj. Voastre cu cea mai adêncă devoțiune representațiunile noastre prea umilite prindem ocaziunea

pentru a da și espresiune orală acelor simțeminte prea loiale, ce biserica noastră nutresce pentru Prea Înalta Persoană și Tronul Maiestății Voastre, precum și pentru patrie.

De la Caransebeș am primit următoarea depeșă, carea pentru nrul nostru de Sâmbătă a sosit prea târziu:

„Membrii deputațiunii naționale din diecesa Caransebeșului a fost așteptați la gara din Lugos de un public preste 300 persoano. Astăzi episcopul Popasu întemplat de inteligență. Mai multe trăsuri, călăreți. De sară e conduct de facile împreunat cu cântări.

Programa

festivității de primire în Sibiu a deputațiunii esmise la Peaînaltul Loc în afaceri scolare naționale române.

1. În 6/18 curg., ca în ziua sosităi deputațiunii, la 8 oare dimineața banderiu și toți participanții se vor afla la gară, unde sosind trenul, Escelența Sa Păr. Archiepiscop și Metropolit *Miron Romanul* cu deputațiunea, vor fi binevenți prin părintele protopresbiter I. Hania.

2. Dela gară, Escelența Sa cu deputațiunea, va fi condus la reședință, via: Strada Gusteritei, Piața mică, Piața mare, Strada Cisnădiei și Poplăcei.

3. La 11 oare toți participanții se vor aduna la casa clerului, Strada Cisnădiei Nr. 7, de unde în ordine vor merge la reședință și prin domnul G. Bariș se va saluta și bineventa Escelența Sa P. Archiepiscop și Metropolit *Miron Romanul*. De aici reîntorcînd, vor bineventa în corpore pre deputații dd. Archimandrit *Popea* și *Partheniu Cosma* în locuințele proprii.

4. Sara conduct cu torțe. Punct 7 oare conductul va porni din casa clerului, Strada Cisnădiei Nr. 7, preste Piața mare, Strada Măcelarilor și se va posta în fața reședinței archiepiscopesci, unde domnul Iosif Hodoș, prin cuvênt va da espresiune festivității; se va da apoi espresiune de recunoștință domnului Archimandrit *Popea*, de unde conductul va procede pe Strada Poplăcei la quartirul domnului deputat *Cosma* spre a i se esprima asemenea recunoștință.

De aici întorcînd în Piața Căsarnei, se vor depune torțile spre ardere.

Correspondențe particulare

ale „Telegrafului Român.“

Budapesta, 13 Faur st. n. 1879.

Într'unul din numerii trecuți al stimatei „Telegraful Roman“ s'a luat notiță despre serata musicală împreunată cu danț arangiată de tinerimea română de aici în favoarea societății de lectură „Petru Maior“.

Atât din punctul de vedere al scopului filantropic, cât și ca dovadă de oareși care mișcare națională, cred că publicul român va primii cu interes în cercarea mea de a descrie aceasta petrecere. Într'adevăr, deși în genere viața socială, care domnesce între Români din Budapesta nici decum nu se poate numi deplin mulțămitoare, deși spiritul național mult trebuie să suferă sub această eră, totuși cu satisfacțiune și cu bucurie vin a ve înconoscința, că în casu de față Români de aici au dovedit armonie și zel, documentând încă odată că cu puteri unite ce se părea greu, ușor se realizează. Ce e drept această armonie, acest zel s'a documentat pe un teren secuadar, dară și cu aceasta să fim mulțămiiți în vremi atât de grele.

Permiteți mi dară vè spun cum se născu planul acestei serate. Avem aici o societate de lectură, „Petru Maior“ carea abia vegeta dintr'o și până într'alta, așa încât nici chiar rata de

trimestru pentru quartir nu scia de unde să se acopere, și totuși această societate este de mare însemnătate, tocmai aici, unde atât de puțin se cultivează limba română și spiritul român până acuma fî de mare folos conservând și lăînd, deși în dimensiuni modeste, simțul român și mândria dreaptă națională.

În aceste critice impregiurări tinerimea română, contând pe sucursul publicului mare, se hotărî, a sări într'ajutoriu, arangînd în favoarea societății petreceri musicale împreunată cu danț. Un comitet zelos se îngrijî de binevoitori și desteri diletanți și într'adevăr stăruințele acestui comitet repurtară un succes peste așteptările tuturor.

În seara din 12 Faur st. n., în sala de paradă din „Hotel Hungaria“ se întrunî un public distins și numeros, compus parte din familiile române de aici, parte însă și din numeroase și distinse doamne și domni de naționalitate neromână. Programa petreceri musicale se esecută într'un mod destul de esact și nici publicul nu se reținî dela aplause cu tot dreptul sincere. Permiteți mi însă să fîu complet, numindu-vè diferitele puncte.

Chorul vocale cu acompaniarea muzicei militare întonă „Imnul gintei latine“, acel inn al căruî tect, din mai multe privințe, împle de mândrie inima Românilor. Chorul și a făcut detoria pe deplin și cu succes, nu pot însă retăcé modesta mea opiniune, că melodia nu este la înălțimea sublimului tect. Amabila dșoară Aurelia Vornica dedu o probă de frumoasă desteritate pe piano delectându-ne cu „Polonaise“ de Fr. Liszt. Al treilea număr fî declamarea poemului epic al celebrului nostru poet V. Alecsandri „Peneș Curcanul“ de domnul Teofil Bogdan, esecutată cu buna pricepere și buna intonare. Dl. cav. Iuliu de Pușcariu a dat publicului ocaziune a audî foarte bine de pe violină frumoasa și induioșitoarea „Melancholie“ de Hellmesberger, documentând că este diletant de prețuit. Dulcea și melodioasa poezia populară „Nu te pot uita“ compusă de M. Franchetti, cântată de dl. C. Radulescu pîtrunse inimile române și ale străinilor. Vin acuma la numărul cel mai interesant. Dșoara Elena Zaphiry, o domnișoară tineră și grațioasă, elevă a mult renumitului Francisc Liszt esecutând una din cele mai frumoase opere a măestrului seu, a documentat o artă, o desteritate cu mult mai pe sus de măsuroasă diletantismului. Salutăm o virtuoasă română! Publicul întreg fî răpit, și sub auspiciile lui Liszt însuși care fî de față la întreg concertul, de multe și repetite ori și esprima prin frenetice aplause mulțămirea și recunoascerea unui rar talent. Dșoara Melanie Ioanovici ne încântă cântându-ne „Ogni sabato avrete il lume“ de *Gordigiani*. Și aceasta bucată fî ascultată cu multă plăcere. Dulcele cuvinte italiene, cu melodioasa voce cântate — aplausele ploau. După producțiune urmă danț animat și, considerând numeroasele și grațioasele flori a le cununei de tinere doamne, după ce dșoara Livia de Mocioni cu cav. Iuliu de Pușcariu începură danțul, lucru foarte natural că petrecerea deveni din ce în ce mai plăcută. Nici jucători nu lipsiau, erau încă mai numeroși decât jucătoare, ceea ce după cum mi spuse o drăgălașă vecină tot-deauna este bine. Mama petreceri ilustra doamnă Georgiu de Mocioni, cu satisfacțiune putu privi la această petrecere strălucită. Cu mirare deodată observarăm că a venit timpul pauzei. Pausă pentru doamne și domnișoare și pentru cei mai mulți jucători, însă nu pausă pentru dece voinici flăcăi tineri români, cari esecutură „călușeriul.“ Trebuie să mărturisesc că și acest joc

a întrecut cu mult așteptarea mea cam sceptică.

Sub conducerea „vătafului“ dlui Drd. Absolon Todea „călușierul“ decurse cu multă precizie satisfăcând pe deplin pre Românii și punând în plăcută nimore pe străini. Întreg publicul erupse în aplauzele cele mai sincere. Între alte danțuri mai însemnate s'a produs „Ardeleana“, carea o jucară și străini având oare-care asemănare cu „csárdás.“ Quadrille se jucă în două coloane, eu am numărat 44 de părechi. Și „csárdás“ fū jucat de toți cu vioiciunea, care o pretinde acel danț. Astfel danțul curgea mereu și numai chiar la 6 oare dimineața se putură jucătoarele și jucătorii îndupleca a scurta plăcerea.

Presupunând că și doamne și d-șoare vor ceti această descriere mi am dat silință a analiza încât-va și toiletele cele mai gustoase între cele gustoase. Regina balului între domnișoare cu drept cuvânt îndrănesc a numi pre d-șoara Livia de Mocioni la carea și o frumseță naturală și toilette bogată și plină de gust se întruniră a o face regină. Haină de atlas cu ilusion alb, o guirlandă roșie și în pēr o frumoasă cunună de trandafiri galbini selbatici contrastau frumos cu pērul negru. Lady Patronesse purta o haină grea de atlas negru, doamna cav. de Pușcariu haină neagră de mătase cu dentele albe, doamna Iosif Vulcan o foarte frumoasă haină de catifea și grosgrain de culoarea roșie de bordeaux, împodobită cu frumoase flori corespunzătoare; doamna Cimponeriu haină de mătase neagră cu flori; dșoara Ioanovicu haină de culoare chamoix cu briliant foarte gustoasă și altele multe.

Dintre domni au fost prezenți: Dr. Alecsandru Mocioni, Eugen Mocioni, cav. Pușcariu, Babeș, Faur, dep. Serbu, președintele general al comitetului Iosif Vulcan etc. Unii domni fură reținuți, participând la deputațiunea către Majestatea Sa în cauza proiectului de a introduce limba maghiară în scoalele noastre poporale. Triste vremi!

Venitul material încă întrecu așteptările cele mai sanguinice. După cum am aflat venitul curat se va urca la 600 fl. Alteța Sa Regală principele Carol trâmise 100 fl. Astfel societatea „Petru Major“ este salvată.

Poate cineva dintre cetitori va cugeta: eată un membru al comitetului scrie și va cam esagera în descrierea acestei strălucite petreceri din laudă proprie! ei bine eu nici n'am avut onoarea a fi membru al comitetului. Oh! eu sum bolnav, nu sum în stare a me încorda. Sum bolnav cu trupul, sum bolnav cu anima română — veni vor timpuri mai bune?! L. B. L.

Varietăți.

* (Călătoria Majestății Sale la Banat). „Wiener Extrablatt“ aduce scirea interesantă, că Maj. Sa va călători la toamnă la Banat. Prilej la aceasta călătorie va da serbarea, care se va arangia de comitatele Timiș, Severin, Caraș și Torantal. În 7 Septembrie a. c. se împlinesc 100 de ani, de când aceste comitate, cunoscute în toată lumea sub numire de „Banat“ sub guvernul Mariei Teresie s'au încorporat Ungariei. Afară de aceste se vor ține la Timișoara la toamnă exerciții mai mari militare. În cercurile curții se nutresc speranța că Maj. Sa Împărăteasa va însoți în aceasta călătorie pe Maj. Sa Împăratul.

* (Cas de moarte). Canonul gr. cat. din Blaj Ioan Chirilă a reposat acolo în 6 Februarie n. în etate de 76 de ani.

* (Un preot papistășesc) din comitatul „Gran“ a descărcat pușca sa plină asupra unei adunări de ficiorași, cari se jucau în fața casei lui. Pușcătura nimeri un ficioraș de 16 ani așa, încât bietul băiat cădă numai decât mort. Oare popa acesta încă s'a basat pe infalibilitatea papistășescă?

* (Postă secretă). După cum se scrie „Gazetei Naționale“ din Berlin, în Wilna (Rusia) poliția a descoperit o postă secretă, care se întinde preste o mare parte a imperiului rus și care e destinată pentru transmiterea corespondinței israelite. Posta, care e înființată de Evrei, are funcționarii săi proprii și transmite scrisorile ce i se încredințează pentru un porto de cinci copeici. Șeful stațiunii postale din Wilna, care a fost arestat, era o Evreică. „Rom.“

* (O călătorie împregiurul globului). Diarele străine comunică că d. Hars, consulul american din Alecsandria a îndeplinit, acum de curând o asemenea călătorie în curs de 63 zile. Plecând din Alecsandria, a ajuns în douăzeci de zile la New-York, trecând prin Brindisi, Paris, Londra și Liverpool. Alte douăzeci de zile i permisă să treacă prin San-Francisco, Yokohama și Hong-Cong. În alte zece zile, el ajunse la Ceilon, de unde merse în douăsprezece zile dela Galle la Suez; de aici câte-va oare i fură de ajuns spre a completa cercul călătoriei sale întorcându-se înapoi la Alecsandria.

* (Un leac nou). „Fremans Journal“ spune că transfuziunea laptelui în sângele unui bolnav care era aproape de ași da sufletul din cauză de slăbiciune a fost operată cu succes într'unul din spitalele Dublinului. Bolnavul părea că nu are decât câteva minute de trăit, când i se introduse în vine lapte proaspăt de vacă, și astăzi este restabilit.

Sciri ultime.

Astăzi la 9^{1/2} oare a sosit Escel. Sa Părintele nostru Archiepiscop și Metropolitan dimpreună cu ceilalți deputați trimiși din arhidieceza la Inaltul tron în cauza scolară, în mijlocul nostru. Toată inteligența română din loc, dimpreună cu o mulțime de popor dimprejur și banderii de preste 200 călăreți a făcut Escel. Sale și deputaților noștri o primire din cele mai călduroase și entusiastice.

(După „S. d. T. B.“)

Budapesta, 17 Februarie n. Ministrul de finanțe a făcut un exposé în casa deputaților. Drept punct de mănecare pentru regularea situațiunei fin. ministrul designează reducerea speselor de ocupațiune din Bosnia la un minimum, reținerea dela ori ce pas împreunat cu sarcini nouă, cruțări prin gruparea drumurilor de fer, înmulțirea veniturilor, urcarea contribuțiilor indirecte și crearea a nouă contribuțiuni. Ministrul atinge cestiunea armatei, care nu poate fi judecată numai din punct de vedere curat financiar, se va vorbi inse despre dēnsa cu ocaziunea prolongirei legii de apărare.

Țăranul român.

Țărani, ciocoi și boieri.
(Urmare.)

Sunt 5 feluri de oameni, care alcătuiesc „albăstrimea“ din România: 1) Rămășițele boierilor de odinioară. 2) Slugile boierești și urmașii lor. 3) Tergoveți. 4) Străinii adunați în țară. 5) Câți-va oameni eșiți din popor și aceștia mai ales feciori de popă.

Din aceste cinci feluri de oameni unul singur poate să aibă „frumoase

obiceiuri“, boierii; cei-lalți sunt parveniți, adecă ciocoi.

Sunt o mulțime de împrejurări, în urma cărora boierii nu puteau să impună celorlalți oameni de albăstrime convențiunile tradiționale ale boierimii.

Înainte de toate nici ei însuși nu erau o clasă disciplinată, ci de mult încă trebuiau să primească în rându-ri lor fel de fel de parveniți, care scădeau vađa treptei boierești. În zilele noastre apoi boierii au văzut cum încetul cu încetul ciocoimea se ridică alătura cu stăpânii de odinioară, ba chiar mai pre sus de dēnsii; așa unii mai îndărătnici s'au retras pe la moșii ori în străinătate, unde găseau o societate potrivită cu pretențiunile lor, iară alții mai îngăduitori și mai amețiți de nouăle idei egalitare s'au pus alătura cu ciocoimea. Cei retrași pe la moșii au trăit cât-va timp ca nisce antichități curioase și apoi s'au stins de pe fața pământului nejaliti de nimeni. Cei duși în străinătate au trăit cât-va timp în mijlocul cercurilor ceși doriau, apoi au cădut încetul cu încetul prin prăpăștiile capitalelor apusene, și au risipit averea ori în cel mai bun cas, s'au întors în țară cu nisce obiceiuri străine. Cei remași în viața publică în sfârșit s'au ciocoit. Astfel vedem așa numita înaltă societate română de astăzi alcătuită din oameni ruinați, oameni demoralizați, oameni cu apucături străine, oameni parveniți; în deobște din fel de fel de oameni, între care până acum convențiunile sociale nu s'au putut stabili. Numai pe ici pe colo se mai zărește câte o adevărată rămășiță mai mult ori mai puțin modernizată a boierimii de odinioară, câte un om mândru, aspru, dispus a cere supunere, dară corect în purtările sale.

Când un asemenea om se ivește în preajma vederii țăranului român, acest țăran simte cu cine are a face și nu se depărtează, ci se apropie. A vorbi cu un boieriu pentru țăranul român cea mai mare mulțămire; nici odată el nu uită cuvintele auzite de la un boieriu și mereu spune cum „boieriu!“ l'a întrebat ce face, cum i-a dis vorba bune, ba chiar cum l'a ocărit.

Ce înțelege însă țăranul, când ăice „boieriu?“

Înțelege el pe proprietariul de moșii mari? înțelege pe urmașul unei familii vechi? înțelege pe înaltul funcționariu?

Nu! — căci: „Boieriu!“ rămâne boieriu, chiar și fiind legat cu teiu la brâu.“

Înțelege deci pe omul cu anumite calități, vederi și obiceiuri frumoase, comune unei întregi clase sociale; el presupune că marele proprietariu, urmașul vechei familii, ori înaltul funcționariu, are aceste calități, potrivite cu „starea, neamul și rangul“ lui; îndată însă ce nu le are, moșiculu ăice că: „Boieriu!“ s'a ciocoit.“

Și fără îndoială în această sentință se exprimă foarte multă averșiune și foarte mult dispreț.

Boieriu „ciocoit“ este acela, care nu știe să ție în purtările sale seamă de drepturile și datorile stării și ale rangului seu, omul, ce se abate dela vederile și obiceiurile clasei din care face parte. Boieriu mare trebuie să fie mândru, aspru, darnic, dispus a cere supunere, drept și corect în purtările sale; îndată ce nu are aceste calități, țăranul îi ăice, că s'a „ciocoit.“ I se iartă boierului lipsa de dărnicie, și nedreptatea, i se iartă chiar o prea mare asprime: nu i se iartă însă prisosul de bună voință și lipsa de bună chibzuială în purtările sale.

E „ciocoit“ boieriu, care întem- pină pe moșic cu prea multă bunăvoință ori care nu știe să-i vorbească în limba lui și să-i ăică la soroace: „Tacă-ți gura, moșicule!“

Dară tocmai atât de „ciocoit“ e acela, care se arată mai mândru, mai aspru și chiar mai darnic decât se cuvine după starea și rangul lui. Acesta e adevăratul ciocoi.

Ciocoi sunt slugile boierești și ori ce alți oameni parveniți, care vor săși fac aierul de boieri, oameni, care nu fac parte din vre-o clasă socială organizată, nu au convențiunile sociale stabilite, ci rătăcesc de capul lor printre cei-lalți, oameni „cum se cade.“

Iată deci cuvântul pentru care țăranul român e tăcut și rezervat față cu noi. Suntem în ochii lui nisce oameni, care nici nu pot să fie cum „se cade“, fiind-că nu avem decât foarte puține convențiuni sociale și îndeobște nu scim, care ar trebui să fie purtările noastre în anumite împrejurări. Singur bunul simț firesc este povățuitorul în cărările vieții și singur acesta ne poate câștiga trecere la țărani. Căci țăranul atât de supus convențiunilor sale sociale, foarte bine scie ce i se cuvine unui om după rangul și starea sa, și îndată ce vede că vre-unul dintre noi scie săși potrivească purtările cu starea și rangul, se apropie cu încredere și are respect de dēnsul.

El scie că nu mai ținem la cre- dința strămoșilor noștri, că nu mai avem obiceiuri stabilite la nuntele, la înmormântările, la petrecerile și în deobște la întâlnirile noastre, scie că facem taote lucrurile după capul nostru, după tipicuri străine ori, în cel mai bun cas, după nesce vechi obiceiuri, la care nu mai ținem decât în formă, scie că nu suntem o societate organizată prin fie-care dintre membrii ei, ci o samă de oameni deșirați, dintre care nici unul nu reprezintă mai mult decât individualitatea, starea și rangul seu. Sciindu-le toate aceste, el nu scie cu cine are a face, când vre-unul dintre noi se ivesce în preajma vederii lui. Este un ciocoi, adecă un om cu calități și obiceiuri nehotărâte în deobște rele ori cel puțin proaste, un om, în care nu poți avé încredere, decât după ce l'ai cunoscut personal.

Așa țăranul dat de deschis și de vorbăreț, când vede pe vre-unul dintre noi, numai decât se retrage ca melcul în ghioacea sa și așteaptă să vadă cu cine are a face. Numai într'un târziu și numai după multă chibzuială se hotăresce să ăică: „Stai, că acestai un om, cu care poți vorbi!“

Și omul, despre care țăranul își ăice aceste cuvinte, are trecere în sat și nu dă decât de țărani deschiși și vorbăreți.

(Va urma.)

Bursa de Viena

din 17 Februarie n. 1879.	
London	116 85
Argint	100
Galbin	5 57
Napoleon d'aur (poli)	9 33
Valuta nouă imperială germană	57 55

Ad. Nr. 27.— 1879.

1—3

EDICT.

Constantin Leș din Comuna Făuresci prot. Cetăței de peatră, care de 7 ani cu necredință au părăsit prelegiuita sa soție Ana Puș din Plopiș, fără a se sci ubicațiunea lui, prin aceasta se provoacă, ca în termin de un an dela publicațiunea acestui edict să se prezenteze înaintea subscrisului scaun protopresbiteral ca for matrimonial, căci la din contră și în absența lui se va pertracta și decide procesul divorțial redicat asupra.

Cărpiniș în 25 Ian. 1879.

Scaunul protopresbiteral greco-orient, al Cetăței de peatră ca for matrimonial.

Ioan Șovrea m. p.
adm. protopresb.